

Riktlinjer för tillsyn av enskild huvudman som bedriver fristående förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg

Inledning

Bollebygds kommun har enligt 26 kap. 4 § skollagen tillsyn över förskola, fritidshem som inte anordnas vid någon skolenhet och pedagogisk omsorg som kommunen har godkänt eller beslutat om rätt till bidrag för. Vidare har kommunen tillsynsansvar över att enskild huvudman som godkänts att bedriva fristående förskola fortlöpande uppfyller kraven i 2 kap. 5 och 5 b §§ skollagen.¹ Denna tillsyn omfattar inte kraven i 6 kap. skollagen om åtgärder mot kränkande behandling.

Med tillsyn menas att genom en självständig granskning kontrollera att en verksamhet uppfyller kraven i lagar och andra föreskrifter. Om brister upptäcks vid tillsynen ska kommunen fatta beslut om åtgärder som ska vidtas för att huvudmannen ska rätta till felen som upptäcks vid granskningen.²

Tillsynens syfte och omfattning

Tillsynen sker i förebyggande syfte och kommunen ska inom ramen för sin tillsyn lämna råd och vägledning för ökad och upprätthållen kvalitet. Kommunen ska kunna lämna upplysningar om vilka regler som är gällande samt bistå med råd om hur och var verksamheter kan finna vägledning. Dock ska kommunen inte uttala sin ståndpunkt om hur huvudmannen ska handlägga ett konkret ärende.

För att kommunen ska kunna utföra tillsynen har kommunen rätt att på plats granska verksamheten. Det innebär att kommunens företrädare har rätt att få tillträde till de byggnader, lokaler och andra utrymmen som används i verksamheten. Företrädare har även rätt att närvara vid verksamhetens utbildningsmoment eller andra tillfällen som inkluderas i tillsynen. Både huvudmannen och anställda är skyldig att på kommunens begäran lämna upplysningar samt tillhandahålla handlingar och annat material som behövs för tillsynen.³

Tillsynens utförande och innehåll

Tillsynen genomförs i olika former med olika granskningsområden. Skillnader förekommer även vid tillsyn av förskole- och fritidshemsverksamhet jämfört med pedagogisk omsorg eftersom kraven i skollagen till viss del skiljer sig åt. I Bollebygds kommun tillämpas tre typer av tillsyn

- Årlig
- Regelbunden
- Riktad

Årlig tillsyn

Bollebygds kommun utför årligen tillsyn över alla fristående verksamheter. Vid den årliga tillsynen granskas F-skattsedel, att huvudmannen kontrollerat registerutdrag för nyanställda samt att nyanställda förskollärare/lärare i fritidshem innehar examensbevis/legitimation. För fristående förskolor och fritidshem granskas även huvudmannens ekonomiska förutsättningar att bedriva verksamheten med god kvalitet. Vid oklarheter eller brister vid den årliga tillsynen startas en riktad tillsyn.

Regelbunden tillsyn

¹ Kraven för godkännande av enskild huvudman finns i riktlinjer för godkännande och rätt till bidrag för enskild huvudman som bedriver fristående förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet

² 26 kap. 2 § skollagen

³ 26 kap. 6 och 7 §§ skollagen

Regelbunden tillsyn ska genomföras vid fristående verksamheter minst en gång vart annat år. Minst sex veckor före inplanerat tillsynsbesök meddelas respektive förskola att kommunen ska genomföra tillsyn, vilka datum och tider det berör, vilken personal som ska närvara samt vilken tid berörd personal ska avsättas. Både rektor och huvudman ska göra sig tillgänglig för tillsynen. Kommunen efterfrågar samtidigt uppgifter från verksamheten genom formulär som huvudmannen och verksamheten ska besvara. Utifrån det inkomna materialet förbereds tillsynsbesöket. I tillsynen granskas verksamhetens rutiner och kvalitet för att säkerställa att verksamheten arbetar utifrån de nationella målen enligt skollagen, läroplanen för förskolan, läroplanen för förskoleklass, grundskola och fritidshem samt de allmänna råden som styr verksamheten. Centrala områden är exempelvis systematiskt kvalitetsarbete, personal, barngrupper, öppettider samt säkerhet. Sådant som är särskilt motiverat i det enskilda fallet kan också ingå. Regelbundna tillsynen dokumenteras i en rapport och beslut.

Riktad tillsyn

Om kommunen får indikationer på att en fristående verksamhet möjligtvis har brister kan kommunen komma att genomföra en riktad tillsyn. Bedömningen av behovet av tillsyn görs i varje enskilt fall. Indikationer kan komma antingen vid annan form av tillsyn eller genom anmälan och klagomål. Hur tillsynen sker beror på vilka brister kommunen har fått indikationer om och begränsas endast till indikationsområdet. Kommunen kommer begära in dokumentation, genomföra intervjuer och anmälda eller oanmälda tillsynsbesök. Riktad tillsyn mynnar ut i ett beslut.

Rapportering och beslut vid tillsyn

Kommunens tillsyn dokumenteras olika beroende på typ av tillsyn. Regelbundna tillsynen dokumenteras i en rapport som anger om verksamheten lever upp till kraven enligt gällande föreskrifter och anger om det förekommer brister i verksamheten. Av rapporten framkommer om åtgärder behöver vidtas, vilka åtgärder som i så fall behöver vidtas och om ytterligare redovisning därmed krävs.

Möjliga ingripanden i tillsynen

Om det upptäcks brister vid tillsynen kan det bli aktuellt för kommunen att ingripa mot den enskilda huvudmannen. Då huvudmannen har det yttersta ansvaret för att utbildningen eller verksamheten bedrivs enligt bestämmelserna riktas alltid sanktioner mot huvudmannen. Kommunens sanktioner regleras i 26 kap. skollagen. Sanktioner riktas mot huvudmän när det skett en överträdelse, vars innebörd är en avvikelse från de krav som följer av gällande författningar.⁴

Sanktionstrappa

Kommunen har olika möjligheter till ingripande i tillsynen som tydliggörs i nedanstående sanktionstrappa. Sanktionerna är uppdelad i nivåer utifrån allvarlighetsgrad av upptäckta brister. Följande punkter utgör inte sanktioner:

- Den enskilde huvudmannen uppfyller samtliga krav i lagar och föreskrifter varmed *tillsynen avslutas*.
- Kommunen upptäcker brister som är att anse som ringa, enskilda huvudmannen vidtar nödvändig rättelse eller särskilda skäl föreligger för överträdelsen. Vid dessa omständigheter kan kommunen *avstå från att ingripa*. Kommunen kan avstå att ingripa om exempelvis
 - Överträdelsen inte resulterat i negativa konsekvenser för annan enskild
 - Rättelse vidtas skyndsamt

⁴ Prop. 2009/10:165 s. 546

Figur 1 Sanktionstrappa baserat på 26 kap. skollagen.

Tilldelning av anmärkning

Om kommunen upptäcker en mindre allvarlig överträdelse under tillsynen kan huvudmannen tilldelas en anmärkning. Huvudmannen ska då inom viss tid åtgärda de brister som kommunen angett i beslutet. Om rättelse inte vidtas kan kommunen tillämpa högre nivå av sanktion.

Tilldelning av föreläggande

Om huvudmannen inte uppfyller kraven i gällande föreskrifter kan kommunen besluta om föreläggande för huvudmannen att åtgärda aktuella brister. I beslutet framgår det vilka brister beslutet gäller och tidsfrist för åtgärder att vidtas. Föreläggande kan även tilldelas om huvudmannen inte följer kraven i beslutet om godkännande som enskild huvudman eller rätten till bidrag. Beslutet om föreläggande gäller omedelbart och kan förenas med vite⁵. Exempelvis kan otillåtna avgifter leda till föreläggande. Föreläggande kan endast tilldelas om huvudmannen har faktiska och rättsliga möjligheter att följa föreläggandet. Beslut om vitesföreläggande kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

⁵ 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen

Återkallelse av godkännande

Återkallelse av godkännande kan göras om den enskilda huvudmannen begär det eller om kommunen beslutar om det. Kommunen kan återkalla godkännandet med två grunder

1. Föreläggandet om åtgärder av brister inte har följts och missförhållandet är allvarligt⁶
2. Enskild huvudman inte uppfyller godkännandekraven⁷

Tillfälligt verksamhetsförbud

Kommunen kan tills vidare, helt eller delvis, tilldela enskilda huvudmannen tillfälligt verksamhetsförbud. Förbud kan ske om det är sannolikt med beslut om återkallelse av godkännande och om beslutet inte kan avvakta med hänsyn till allvarlig risk för barnens hälsa, säkerhet eller annan särskild anledning. Om inte annat beslutas gäller förbudet omedelbart och gäller i högst sex månader⁸

⁶ 26 kap. 13 § skollagen

⁷ 26 kap. 14 § skollagen

⁸ 26 kap. 18 § skollagen